Tanja Müller 0295 34 2071

18.4.2017

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Yleisradio Oy:stä annetun lain muuttamisesta (HE 13/2017 vp)

Liikenne- ja viestintäministeriö asetti 30.10.2015 parlamentaarisen työryhmän arvioimaan Yleisradion tehtäviä ja rahoitusta. Työryhmä esitti 22.6.2016 julkaisemassaan muistiossa eräitä muutoksia Yleisradio Oy:stä annettuun lakiin. Työryhmä kuuli työnsä kuluessa laajasti mediatoimialaa ja muita työn kannalta tarpeelliseksi katsottavia sidosryhmiä ja asiantuntijoita.

Hallituksen esityksessä 13/2017 ehdotetut pykälämuutokset vastaavat täysin parlamentaarisen työryhmän muistiossa ja sen liitteessä 2 ehdotettuja muutoksia, jotka työryhmä on yksimielisesti hyväksynyt. Ainoa hallituksen esityksessä ehdotettu muutos, jota työryhmän muistio ei sisältänyt, on lain 1 §:n 2 ja 3 momenttiin ehdotettu muutos, jolla päivitetään vanhentuneet lakiviittaukset.

Yleisradion ohjaus ja valvonta

Parlamentaarinen työryhmä esitti, että Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston asemaa vahvistettaisiin siten, että se päättäisi jatkossa Ylen strategiasta. Lisäksi säädettäisiin pysyvästä asiantuntijakuulemismenettelystä. Työryhmä esitti lisäksi, että Yleisradion hallintomallia koskevien, työryhmän esittämien uudistusten vaikutuksia arvioitaisiin seuraavalla vaalikaudella.

RadioMedia ja Medialiitto esittivät liikenne- ja viestintävaliokunnalle antamissaan lausunnoissa, että Yleisradio-lain 6 §:n 1 momentin 4 kohdan sisältämät Yleisradion palveluiden ja toimintojen ennakkoarviointiin liittyvät tehtävät tulisi antaa hallintoneuvoston sijaan Yleisradiosta riippumattomalle taholle, kuten Viestintävirastolle. Myös muita Yleisradion ohjaukseen ja valvontaan liittyviä tehtäviä on ehdotettu annettavaksi hallintoneuvoston sijaan Viestintävirastolle.

Parlamentaarinen työryhmä arvioi työnsä kuluessa mahdollisuuksia vahvistaa Viestintäviraston roolia Yleisradion toimintaa valvovana viranomaisena. Viestintävirasto on liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla toimiva viranomainen, jonka tehtävänä on muun muassa huolehtia viestintäpalvelujen tarjonnan monipuolisuudesta ja kasvavista taajuustarpeista. Yleisradiosta annetun lain mukaan Viestintävirastolle kuuluu julkisen palvelun taloudelliseen valvontaan liittyviä tehtäviä. Viestintävirasto valvoo muun muassa Yleisradiolta laissa edellytettyä velvollisuutta eriyttää toiminta, aineistot ja verkkopalvelut sekä sitä, että käytössä ei ole alihinnoittelua tai ristikkäistukia. Virasto valvoo myös mainonnan ja sponsoroinnin kiellon noudattamista. Yleisradion on toimitettava vuosittain kertomus toiminnastaan sekä tilinpäätösasiakirjansa Viestintävirastolle, joka antaa niiden perusteella valtioneuvostolle lausunnon. Lausunto annetaan tiedoksi sille eduskunnan valiokunnalle, joka käsittelee Yleisradiota koskevat asiat (liikenne- ja viestintävaliokunta). Viestintävirasto on operatiivinen, laillisuusvalvonnasta huolehtiva virasto, jolla ei ole sellaisia tehtäviä, jotka edellyttäisivät tarkoituksenmukaisuusharkintaa. Se ei myöskään ole suorassa poliittisessa valvonnassa, vaan luonteeltaan enemmän täytäntöönpanoviranomainen. Parlamentaarinen työryhmä katsoi edellä mainituista syistä, etteivät esimerkiksi Yleisradion toiminnan tehokkuuden arviointiin tai ennakkoarviointiin liittyvät tehtävät luontevasti sovellu Viestintäviraston tähänastiseen rooliin viranomaiskentässä.

Parlamentaarinen työryhmä pohti lisäksi sitä, voisiko eduskunnan tarkastusvaliokunnalle tai VTV:lle antaa sellaisia Yleisradion toiminnan valvontaan liittyviä tehtäviä, jotka tällä hetkellä kuuluvat hallintoneuvostolle. Eduskunnan tarkastusvaliokunnan ja VTV:n perustuslain mukaisiin tehtäviin kuuluu kuitenkin ainoastaan valtion taloudenhoidon ja valtion talousarvion noudattamisen valvonta. Yksittäisen

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite
Eteläesplanadi 16
(kirjaamo)
Helsinki
Postiosoite
PL 31
00023 Valtioneuvosto
Puhelin
029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi

yrityksen, kuten Yleisradion, toiminnan valvontaan liittyvien tehtävien antaminen tarkastusvaliokunnalle tai VTV:lle edellyttäisi näin ollen perustuslain 90 §:n muuttamista.

Julkisen palvelun tehtävä

Parlamentaarinen työryhmä esitti, että julkisen palvelun tehtävänantoa tarkennettaisiin siten, että Yleisradion tulee tarjota julkisen palvelun sisältöpalveluja yleisissä viestintäverkoissa valtakunnallisesti ja maakunnallisesti. Ehdotettu muotoilu korvaisi nykyisen muotoilun, jonka mukaan Yleisradio voi tarjota julkisen palvelun sisältöpalveluja yleisissä viestintäverkoissa valtakunnallisesti ja alueellisesti. Ehdotettu kirjaus ei työryhmän mukaan poistaisi alueellisen julkisen palvelun tarvetta osana maakunnallista palvelua, vaan määrittäisi ainoastaan julkisen palvelun alueellisen tehtävän täyttämisen vähimmäistason.

Työryhmä esitti lisäksi, että julkisen palvelun ohjelmatoiminnan erityisiä tehtäviä tarkennettaisiin siten, että Yleisradion tehtävänä olisi tukea suomalaisen kulttuuriperinnön vaalimista, suvaitsevaisuutta, yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja kulttuurista moninaisuutta. Kyseinen tehtävä korvaisi nykyisen tehtävän, jonka mukaan Yleisradion tulee tukea suvaitsevaisuutta ja monikulttuurisuutta. Tehtävänmäärittelyn tarkentaminen edellä mainitulla tavalla ei työryhmän mukaan muuttaisi kyseisen tehtävän perusluonnetta, jonka mukaan julkinen palvelu pyrkii omalta osaltaan luomaan edellytyksiä sille, että esimerkiksi Suomen sisäiset kielelliset, alueelliset ja uskonnolliset kulttuurit ovat voineet kehittyä ja ilmaista itseään omilla ehdoillaan.

Useat lausunnonantajat ehdottivat muutoksia ja tarkennuksia Yleisradiolain 7 §:ssä määriteltyyn julkisen palvelun tehtävänantoon ja erityisiin tehtäviin. Esimerkiksi Medialiiton käsityksen mukaan Yleisradion julkisen palvelun tehtävänanto ei ole tarkka eikä sen perusteella saa varmuutta siitä, mitkä toiminnot kuuluvat tehtävään ja mitkä eivät. Liikenne- ja viestintäministeriö korostaa tässä yhteydessä, että Yleisradiota koskevat lakiesitykset on perinteisesti tehty parlamentaarisen yhteisymmärryksen pohjalta, kuten nyt käsiteltävässä hallituksen esityksessä 13/2017 ehdotetut muutokset lain 7 §:ään.

Yleisradion yhteistoiminta media-alalla

Parlamentaarinen työryhmä esitti, että Yleisradio Oy:n tehtäviä täydennettäisiin siten, että niihin kuuluisi myös sananvapauden, korkeatasoisen journalismin ja median monimuotoisuuden edistäminen. Näiden tavoitteiden edistämiseksi Yleisradion tulisi pyrkiä yhteistyöhön muiden tiedotusvälineiden kanssa siltä osin kuin se on kilpailuoikeuden, valtiontukisääntelyn ja tekijänoikeuksien näkökulmasta mahdollista. Yhteistyön tulisi hyödyttää molempia osapuolia. Työryhmän mukaan tämä voisi käytännössä tarkoittaa sitä, että Yleisradio tekee kaupallisten mediatoimijoiden kanssa tiivistä yhteistyötä esimerkiksi urheilutuotannossa sekä verkossa. Verkossa yhteistyö voisi työryhmän kuulemien asiantuntijoiden mukaan tarkoittaa esimerkiksi sitä, että kaupallisten mediatoimijoiden sisältöjä linkitetään myös Ylen verkkosivuille. Yleisradio voisi lisäksi jakaa sisältöjä kaupallisille mediatoimijoille sekä hankkia näiltä uutis- ja ajankohtaismateriaalia molempia osapuolia hyödyttävällä tavalla. Yhteistoimintaan voisi työryhmän mukaan sisältyä myös yhteistä Ylen ja kaupallisten radiokanavien kuuntelututkimusten tekoa.

Lausunnonantajista Medialiitto sekä Helsingin yliopiston viestintäpolitiikan professori Hannu Nieminen ehdottavat, että yhteistoimintaa koskeva ehdotus 7 a §:ksi sisällytettäisiin voimassaolevan lain 7 §:ään (julkinen palvelu) uuden erillisen pykälän sijasta. Parlamentaarinen työryhmä on kuitenkin päätynyt siihen, että yhteistoimintaa koskevaa säännöstä ei sisällytetä osaksi julkisen palvelun velvoitetta koskevaa 7 §:ää. Työryhmä perusteli erillistä 7 a §:ää koskevaa esitystään erityisesti sillä, että mediaalan yhteistoiminta edellyttää myös muiden osapuolten kuin Yleisradion aktiivisuutta eikä se tämän vuoksi voi olla osa Yleisradion julkisen palvelun velvoitetta.

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite
Eteläesplanadi 16
(kirjaamo)
Helsinki
Postiosoite
PL 31
00023 Valtioneuvosto
Puhelin
029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi

Hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan Yleisradion tulee huomioida 7 a §:n mukaiset tavoitteet sekä julkisen palvelun ohjelmatoiminnassaan että mahdollisessa muussa toiminnassaan pyrkimällä yhteistyöhön kaupallisten tiedotusvälineiden kanssa siltä osin kuin se on kilpailuoikeuden, valtiontukisääntelyn ja tekijänoikeuksien näkökulmasta mahdollista. Lisäksi on tärkeää, että yhteistyömalleja kehitetään siten, että yhteistyö tapahtuu tasapuolisin ja syrjimättömin ehdoin eikä tarpeettomasti lisää kilpailijoiden välisen kilpailunvastaisen yhdenmukaisen käyttäytymisen riskiä.

Riippumattomien tuottajien ohjelmat

Parlamentaarinen työryhmä esitti, että Yleisradio Oy:n tulee lisätä ostoja kotimaisilta ja eurooppalaisilta riippumattomilta tuottajilta (ns. indie-ostot), sekä tuotantopalveluiden ja kotimaisten muiden esitys- ja käyttökorvausten hankintoja 30 – 35 prosentilla vuoteen 2022 mennessä. Työryhmä esitti lisäksi, että hallintoneuvosto päättäisi vuosittain riippumattomien tuottajien tuotantojen ostojen painotuksesta ja aikataulusta. Arvioinnissa tulee työryhmän mukaan ottaa huomioon muun muassa indie-markkinoiden kehitys sekä kyseisten tuotantojen laatu ja saatavuus. Koska indie-tuotantojen laatu ja saatavuus vaihtelevat vuosittain, ei työryhmä pitänyt tarkoituksenmukaisena indie-ostoja koskevien tavoitteiden sisällyttämistä lakitekstiin.

Työryhmä piti tärkeänä sitä, että Yleisradio Oy toimii vastuullisena tilaajana tilaajavastuulain (1233/2006) hengessä. Kilpailuttaessaan tuotantoja Ylen tulee valvoa, että sen tilaamissa tuotannoissa noudatetaan lakiin ja työehtosopimuksiin kirjattuja reiluja pelisääntöjä. Ylen tulee valvoa tilaajavastuulain hengessä, että aikataulut, rahoitus ja tuotantobudjetit ovat realistisella tasolla ja palkat alan työehtosopimuksen mukaisia. Ylen tulee lopettaa ostot määräajaksi niiltä tuotantoyhtiöiltä, jotka eivät laillisia pelisääntöjä noudata. Lausunnonantajista Radio- ja televisiotoimittajien liitto RTTL sekä Yleisradion ohjelmatyöntekijöiden liitto YOT katsovat, että edellä mainitut, työryhmän muistioon kirjatut velvoitteet olisi otettava huomioon myös Yleisradio-laissa. Yleisradion velvoitteet tilaajana seuraavat kuitenkin tilaajavastuulaista eikä parlamentaarinen työryhmä pitänyt tarpeellisena toistaa näitä velvoitteita Yleisradio-laissa.

Tanja Müller
Neuvotteleva virkamies

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite
Eteläesplanadi 16
(kirjaamo)
Helsinki
Postiosoite
PL 31
00023 Valtioneuvosto
Puhelin
029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi